

δρευνόνταν καὶ ἔμενε εἰς τὸ σπῆτι τοῦ ἀνδρός της, ἐκληρονομοῦσεν ὅλον τὸ μερίδιον τοῦ ἀποθανόντος ἀνδρός. Καὶ ὅταν ἀπέθαινε ἡ γυναῖκα καὶ ἄφηνεν θετόν της υἱόν, ἐκληρονομοῦσεν ὅλον τὸ μερίδιον τοῦ ἀνδρός της. Καὶ ὅταν δὲν ἄφηνεν θετόν της υἱόν, τὸ μισὸν ἐμήνεσκε εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸ δὲ ἄλλο μερίδιον τὸ ἐκληρονομοῦσαν τὰ ἀδελφία τοῦ ἀποθανόντος ἀνδρός τῆς γυναικός. Ἄν καμμιά γυναῖκα ἀπέθαινε ζῶντις τοῦ ἀνδρός της, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ κληρονόμον, εἰς τρία ἢ τέσσαρα χρόνια, ἡ προίκα τῆς γυναικός ἐγένετο εἰς τρία μερίδια, τὸ μὲν ἓνα ἐδίδε(το) διὰ ψυχικὸν τῆς ἀποθαμένης καὶ τὸ ἄλλο ἐκληρονομοῦσε ὁ ἀνδρας, τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἔπερναν οἱ συγγενεῖς τῆς γυναικός.

Γ'.—Ὅταν ἐπουλοῦσε ἓνας εἴτε χωράφι, ἢ ἀμπέλι, ἢ σπῆτι, πρῶτον ἐρωτοῦσε τοὺς συγγενεῖς καὶ συνορίτας καὶ ὅταν δὲν τὸ ἔπερναν αὐτοὶ εἰς τὴν τιμὴν ὅπου τὸ ἔκανε ὁ νοικοκύρης, τότε τὸ ἔπερνε ἄλλος, μὲ ὅσους εὐρεθéntας ὑπογεγραμμένους μάρτυρας, καὶ τότε ἦτον καλὰ πωλημένον καὶ δὲν ἐδύνοντο οἱ συγγενεῖς του ὕστερις νὰ ζητοῦν ἀπὸ τὴν πωλησιὰν αὐτήν.

Δ'.—Ὅσα ἀφιερώματα ἐγίνοντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ μοναστήρια, δὲν ἠδύνοντο νὰ τὸ σηκώσουν οὔτε οἱ συγγενεῖς ἐκείνου ὅπου ἔβαλε τὸ ἀφιέ, οὔτε αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἀλλὰ τὸ ἔκανε ὁ,τι ἐβούλετο ὁ ἐπίτροπος ἢ οἱ πατέρες τῆς μονῆς. Καὶ ὅταν τὸ ἐπουλοῦσαν, τὸ ἔπερνε ὅποιος ἐπρόσθετε τὴν περισσοτέραν τιμὴν.

Αὕτῃ εἶναι ἡ συνήθεια τοῦ χωριοῦ μας».

880

1833. Ἐγκύκλιος, ὑπ' ἀριθ. 1133, ἀπὸ 5 Σεπτεμβρίου, τῆς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας (Γ. Πραΐδης),

πρὸς Εἰρηνοδίκας καὶ Δημογέροντας, περιλαμβάνουσα 16 «ζητήματα», ἐν 49, σ. 72–75. «Ἐπειδὴ αἱ δοθεῖσαι περὶ ἐθίμων πληροφορίαι περιορίζονται κυρίως μόνον εἰς τὰ περὶ προικὸς καὶ κληρονομίας ζητήματα, τὰ ὅποια εἶχον ἐκτεθῇ εἰς τὴν ὑπ' ἀρ. 330 ἐγκύκλιον, δὲν ἀναφέρουσι δὲ τίποτε περὶ τῶσων ἄλλων σπουδαίων ἀντικειμένων τῆς νομοθεσίας, ἡ Γραμματεία ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ ἐκθέσῃ, ὡς καὶ πρότερον, ζητήματά τινα ἀφορῶντα τὴν ἐπιτροπείαν, τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, τὴν νομὴν, τὴν κυριότητα, τὰς δουλείας, τὰ προνόμια καὶ τὰς ὑποθήκας, καὶ νὰ ζητήσῃ καὶ περὶ τούτων ἀπάντων πληροφορίας.

Περὶ ἐπιτροπείας

1. Οἱ ἐπίτροποι τῶν ὀρφανῶν ἐργάζονται δωρεάν, καθὼς ὁ νόμος διατάσσει, ἢ δύνανται νὰ ζητοῦν εἶδος τι ἐτησίου ἀμοιβῆς ἐκ τῶν κτημάτων τοῦ ἀνηλίκου ;
2. Ἡ ἐπιτροπεία δύναται νὰ δοθῇ εἰς πολλοὺς ἐν ταυτῷ, ὡς π.χ. εἰς ὅλους τοὺς ἐνήλικας ἀδελφούς, καθὼς ὁ νόμος ὑπαγορεύει, ἢ ἡ συνήθεια θέλει νὰ μὴ δίδηται εἰς τ' ἀνήλικα εἰ μὴ εἰς καὶ μόνος ἐπίτροπος ;
3. Ὁ νόμος, εἰς τὰς σημαντικὰς ὑποθέσεις, ὡς π.χ. τὴν ἀνατροφὴν τοῦ ἀνήλικος ἢ τὴν ἐκποίησιν τῶν ἀκινήτων, ἐμποδίζει τὸν ἐπίτροπον νὰ ἐνεργῇ χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ ἀρμοδίου Δικαστοῦ· τί λέγει ἡ συνήθεια ; συμφωνεῖ μὲ τὸν νόμον ; ἢ ἀπαιτεῖ ἴσως τὴν συγκάλεισιν οἰκογενειακοῦ συμβουλίου, τὸ ὅποῖον ν' ἀποφασίζῃ, ἂν τὰ παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου προβαλλόμενα μέτρα εἶναι ὠφέλιμα ;
4. Ὁ νόμος διακρίνει τοὺς ἀνήλικας εἰς ἀνήβους καὶ ἐφήβους· καὶ ἀνήβα μὲν λέγονται τὰ



ἄρρενα μέχρι τῶν 14 ἐτῶν τὰ δὲ θήλεα μέχρι τῶν 12, ἔφηβα δὲ τὰ ἔχοντα πλήρη τὸ 12 ἢ 14 ἔτος τῆς ἡλικίας των· κατὰ τὸν νόμον τὰ πρῶτα ἐξαρθῶνται καθ' ὅλα ἀπὸ τὸν ἐπίτροπον, ἐνῶ τὰ δεύτερα εἶναι ὀλιγώτερον περιορισμένα, καὶ εἰς τινὰς περιπτώσεις δύνανται νὰ ἐνεργήσουν καὶ χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ ἐπιτρόπου· τελευταῖον ὁ νόμος ὀνομάζει ἐπιτρόπους μὲν τοὺς ἀνήβων, κηδεμόνας δὲ τοὺς ἐφήβων προϋσταμένους, καὶ θέλει, ἀφοῦ τὰ ἄνηβα μεταβῶσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐφήβων, ὁ μέχρι τότε ἐπίτροπος νὰ διορίζηται ἐκ νέου κηδεμὼν ἢ ν' ἀντικαθίσταται παρ' ἄλλου κηδεμόνος· ἡ συνθήθεια ἐφύλαξε τὰς διακρίσεις ταύτας ; ἢ θεωρεῖ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὄψιν καὶ τοὺς ἀνήβους καὶ τοὺς ἐφήβους καὶ παραβλέπει τὸν διορισμὸν κηδεμόνος μετὰ τὴν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐφήβων μετάβασιν τῶν ἀνέβων ; Μολαταῦτα ὁποιασδήποτε διατάξεις τοῦ νόμου καὶ ἂν καθιέρωσεν ἡ συνθήθεια εἰς τὴν περιφέρειάν Σας πρέπει νὰ τὰς σημειώσητε μὲ τὴν δυνατὴν ἀκριβείαν.

Περὶ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας

5. Τὴν ἐνέργειαν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας δηλ. τῆς ὀλότητος τῶν δικαιωμάτων τὰ ὁποῖα οἱ γονεῖς ὡς γονεῖς ἔχουν πρὸς τὰ ἰδιά των τέκνα καὶ πρὸς τὰ τέκνα τῶν τέκνων των, ὁ νόμος ἀναθέτει εἰς μόνον τὸν πατέρα καὶ ἀποκλείει ὁλοτελῶς τὴν μητέρα· ἐφύλαξε τοῦτο καὶ ἡ συνθήθεια ; ἂν αὕτη παραχωρεῖ μέρος τῆς πατρικῆς ἐξουσίας καὶ εἰς τὴν μητέρα, ἂν τὴν διαμοιράζει ἐξ ἴσου καὶ εἰς τοὺς δύο συζύγους, ἢ τὴν παραχωρεῖ εἰς τὴν μητέρα, μόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός, ὅλα τοῦτα πρέπει νὰ τ' ἀναφέρητε λεπτομερῶς.

6. Ὁ νόμος λέγει ὅτι ὅλα τὰ κτήματα τῶν ὑπεξουσίων τέκνων ἀνήκουν εἰς τὸν πατέρα καὶ ὅτι κατ' ἐξαίρεσιν οἱ ἔχοντες πατέρα ζῶντα εἰμποροῦν νὰ νέμονται ἰδιοκτησίαν τινὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ χρηματίου (πεκούλιον) ἐν γένει δὲ ὅλα τὰ κτήματα τῶν τέκνων ἀνήκουν εἰς τὸν πατέρα· ἡ συνθήθεια διετήρησε τὸν κανόνα τοῦτον ; ἢ τὸν ἐτροπολόγησεν ἄλλως πῶς, καθιερώσασα π.χ. ὅτι τὰ κτήματα καὶ αἱ προσκτήσεις τῶν τέκνων ν' ἀνήκουν εἰς τὸν πατέρα μόνον μέχρι τινος, μέχρι τῆς ἐνηλικιότητος φέρε' εἰπεῖν, μετὰ δὲ ταῦτα τὰ τέκνα γίνονται ἰδιοκτῆται ἐλεύθεροι ;

7. Ἐπὶ πόσον διαρκεῖ ἡ πατρικὴ ἐξουσία ; ὁ νόμος λέγει ὅτι παύει μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός· ἢ δὲ ἐνηλικιότητος ἢ ὑπανδρείας τῶν τέκνων δὲν δύναται νὰ τὴν παραγράψῃ· εἰς τρόπον ὥστε ὁ πατὴρ ἔχει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του ὅχι μόνον τὰ κυρίως λεγόμενα τέκνα, ἀλλ' ὅλους ἐν γένει τοὺς κατιόντας, ὁποιοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι ὁ βαθμός, ἐγγόνους, δισεγγόνους κλ.· ἡ συνθήθεια συμφωνεῖ μὲ τὸν νόμον ; ἢ ἀποδέχεται τὴν ἀρχὴν ὅτι ἡ πατρικὴ ἐξουσία παύει μὲ τὴν ἐνηλικιότητα ἢ μὲ τὴν ὑπανδρείαν τῶν τέκνων, ὥστε ὁ πατὴρ νὰ μὴ δύναται νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν τινὰ εἰς τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν του κλ. ;

8. Ἡ πατρικὴ ἐξουσία ἀποκτᾶται καὶ διὰ τῆς υἱοθεσίας ; καὶ τούτου δοθέντος ποῖα τὰ δικαιώματα τοῦ υἱοθετοῦντος πρὸς τὸν υἱοθετούμενον ; εἶναι ἴσα ἢ τουλάχιστον ὅμοια μὲ τὰ τῶν πατέρων πρὸς τὰ ἰδιά των τέκνα ; ἢ κατὰ τί διαφέρουν ; περιπλέον ἡ συνθήθεια θέλει μόνον νὰ υἱοθετῶνται τέκνα, ἢ συγχωρεῖ καὶ τὴν υἱοθετικὴν ἀδελφότητα ;

Περὶ νομῆς

9. Ὁ νόμος λέγει ὅτι τὴν νομὴν πράγματος τινὸς ἀποκτᾷ τις διὰ τῆς κατοχῆς ἡνωμένης μὲ τὴν θέλησιν τοῦ νὰ τὸ νέμηται ὡς ἰδιοκτήτης καὶ δὲν ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἀπόκτησίν της ἡ διάρκεια ἐνὸς τινὸς χρόνου ρητοῦ π.χ. ἐνὸς ἔτους ἢ καὶ περισσοτέρου ἢ ὀλιγωτέρου· ἡ συνθήθεια τί λέγει ὡς πρὸς τοῦτο ; συμφωνεῖ μὲ τὸν νόμον, ἢ ἀπαιτεῖται παρέλευσις χρό-

νου ρητοῦ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἐκ τῆς νομῆς δικαιωμάτων, πρὸ τῆς ὁποίας ἐποχῆς δὲν δύναται ὁ νομεὺς νὰ προτείνῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ δικαιώματα νομῆς ;

Περὶ κυριότητος καὶ περὶ δουλειῶν

10. Διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς κυριότητος ὁ νόμος δὲν ζητεῖ ἄλλο, εἰ μὴ τὴν συγκατάθεσιν τῶν μερῶν καὶ τὴν πραγματικὴν παράδοσιν τοῦ πράγματος· ἡ συνήθεια ἐφύλαξε τὰ αὐτά ; ἢ, καθὼς ξέναι τινὲς νομοθεσίαι, θεωρεῖ ἀνισχύρους ὅλας τὰς περὶ ἐκποιήσεως πράξεις, ἂν δὲν εἶναι καταγεγραμμένα εἰς δημόσιον βιβλίον, ἐπὶ τούτου κρατούμενον ; ἐν γένει ὁποιαυδήποτε καὶ ἂν εἶναι αἱ μεταξὺ τοῦ νόμου καὶ τῆς συνηθείας ὡς πρὸς τοῦτο διαφοραί, πρέπει νὰ σημειωθῶσι λεπτομερῶς.

11. Διὰ νὰ ᾖναι ἰσχυρὰ ἡ ἀποκτηθεῖσα κυριότης πρέπει, κατὰ τὸν νόμον, ὁ πρῶτος κατέχων νὰ ᾖναι ὁ ἀληθὺς κύριος τοῦ ἐκποιηθέντος πράγματος, ἄλλως, οἱ ἔχοντες δικαιώματα ἰσχυρότερα ἐπὶ τοῦ πράγματος τούτου δύναται νὰ τὸ διεκδικήσουν κατὰ τοῦ ἤδη κατέχοντος, ἀκόμη καὶ χωρὶς νὰ τοῦ ἀποδώσουν τὴν τιμὴν τὴν ὁποίαν ἐπλήρωσε· ἡ συνήθεια ἐφύλαξε τοῦτο γενικῶς εἰς ὅλας τὰς ἐκποιήσεις καὶ τῶν κινητῶν ἀκόμη πραγμάτων ; ἢ συμφωνεῖ ὡς πρὸς τοῦτο μὲ ἄλλας νομοθεσίας αἱ ὁποῖαι θεωροῦν τὴν νομὴν τῶν κινητῶν ὡς ἱκανὸν δικαίωμα κυριότητος, ὁ δὲ ἀγοραστής κινητοῦ τινὸς πράγματος δὲν ὑποχρεοῦται ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἠγόρασε ἀπὸ τὸν ἀληθῆ κύριον, ἀλλὰ μόνον ὅτι ἠγόρασε μὲ τρόπον νόμιμον, εἰς τρόπον ὥστε, ἂν π.χ. τὸ πρᾶγμα ᾗτο κλοπιμαῖον, ὁ πρῶτος κύριος αὐτοῦ δὲν δύναται ν' ἀποταθῇ πρὸς τὸν ἤδη κατέχοντα, ἀλλ' εἰς τὸν κλέπτην καὶ εἰς μόνον αὐτόν ; καὶ περὶ ὅλων τούτων περιμένονται ἀκριβεῖς πληροφορίες.

12. Ὅσα ἐρρέθησαν εἰς τὸ ἄρθρ. 10 περὶ κυριότητος ἐφαρμόζονται ἐπίσης καὶ εἰς τὰς δουλείας· λοιπὸν ἡ συνήθεια συμφωνεῖ ὡς πρὸς τοῦτο μὲ τὸν νόμον καὶ θεωρεῖ ἰσχυρὰν τὴν ἀπόκτησιν τῆς δουλείας μὲ μόνην τὴν συγκατάθεσιν τῶν μερῶν, ἢ διὰ νὰ ἔχουν πλήρη ἰσχὺν αἱ περὶ δουλειῶν πράξεις ἀκόμη καὶ ὅταν ἀποβλέπῃ τρίτον πρόσωπον ἀπαιτεῖ νὰ καταγράφωνται εἰς ἐπὶ τούτου δημόσιον βιβλίον ;

13. Ὁ νόμος ἀποδέχεται χάριν καὶ τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ συμφέροντος μέγαν ἀριθμὸν δουλειῶν αἱ ὁποῖαι ὀνομάζονται Νόμιμοι δουλεῖαι, διότι ὑπάρχουν διὰ μόνον τοῦ νόμου καὶ χωρὶς τῆς μεσολαβήσεως ἢ τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου· αἱ κυριότεραι τῶν δουλειῶν τούτων ἀναφέρονται εἰς τὰς ἐπὶ τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ γείτονος ὁδούς, εἰς τὰ σταλάγματα τῶν στεγῶν, εἰς τὸ δικαίωμα τῆς διαβάσεως καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ἀντικείμενα. Ἡ συνήθεια τοῦ τόπου Σας μήπως εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν νομίμων δουλειῶν κατατάττει καὶ τὸ τῆς βοσκῆς δικαίωμα ; εἰς τρόπον ὥστε, ὅλοι οἱ κάτοικοι ἐνὸς χωρίου ἢ ἐνὸς τινος μέρους ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ βόσκουν τὰ ζῶα των εἰς τὸ μέρος τοῦτο χωρὶς νὰ κάμουν περὶ τούτου ρητὴν συμφωνίαν.

Περὶ προνομίων καὶ ὑποθηκῶν

14. Ὁ νόμος δίδει εἰς καθένα πλήρη ἐλευθερίαν νὰ ὑποθηκάζῃ τὰ κτήματά του ὅπως θέλει, ἀλλὰ δίδων τὴν ἄδειαν νὰ καταδιώκονται τὰ λαθραῖως ὑποθηκασμένα εἰς ὅποιουδήποτε χεῖρας εὑρεθοῦν, θέτει τὰ τρίτα πρόσωπα εἰς ἀδυναμίαν νὰ γνωρίσουν ἂν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα εἶναι ὑποθηκασμένο ἢ μὴ ὥστε δὲν δύναται νὰ ἐξασφαλίσωσι τὰ δίκαιά των καὶ νὰ ἀπαλλαχθοῦν ἀπὸ τὰ ἀτοπήματα τὰ ὁποῖα δύναται νὰ πηγάσουν ἐκ τούτου· ἡ συνήθεια εἶναι κατὰ τοῦτο σύμφωνος μὲ τὸν νόμον ; ἢ ἔχει τινὰς διαφοράς, ἀπαιτοῦσα π.χ.



να καταγράφονται ὅλαι αἱ ὑποθήκαι εἰς δημόσιον βιβλίον, ὅπου καθεὶς να εἰμπορῇ να βλέπῃ ἂν ἐν κτῆμα εἶναι ὑποθηκασμένον ἢ μή; ἐὰν ἡ συνθήθεια ἔχει τοιαύτας ἢ ἄλλας διαφοράς, θέλετε τὰς ἐκθέσει μὲ τὴν μεγαλειτέραν ἀκρίβειαν.

15. Ὁ νόμος συγχωρεῖ τὴν ὑποθήκην εἰς κινητὰ καὶ εἰς ἀκίνητα κτήματα χωρὶς διακρίσεις. Συμφωνεῖ εἰς τοῦτο ἡ συνθήθεια; ἢ δὲν συγχωρεῖ ἴσως τὴν ὑποθήκην εἰ μὴ εἰς μόνον τὰ ἀκίνητα;

16. Ὁ νόμος διακρίνει πλῆθος προνομίων, δηλ. δάνεια τὰ ὅποια δίδουν εἰς τοὺς δανειστάς τὸ δικαίωμα να προτιμῶνται τῶν ἄλλων τοιαῦτα προνόμια ἔχουν π.χ. αἱ ὕπανδροι γυναῖκες ἐπὶ τῶν κτημάτων τῶν συζύγων των, διὰ τὴν προῖκα των, τὰ ἀνήλικα καὶ ἀνίκανα ἐπὶ τῶν κτημάτων τοῦ ἐπιτρόπου, οἱ προμηθεύσαντες χρήματα διὰ τὴν ἀγορὰν τινὸς ἀκινήτου, τὸ κράτος ἐπὶ τῶν συνακτῶν καὶ οἰκονομικῶν διαχειριστῶν ἡ συνθήθεια ἐφύλαξε τὴν θεωρίαν ταύτην τῶν προνομίων, ἢ τὴν μετέβαλε δίδουσα τὴν προτίμησιν εἰς ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου τὰ δικαιώματα εἶναι ἀρχαιότερα;».

881

1833. Ἀπάντησις Δημογερόντων Σίφνου, εἰς ὑπ' ἀριθ. 1133 ἐγκύκλιον, ἐν 49, σ. 76-78.

882

1833. Ἀπάντησις, ἀπὸ 20 Νοεμβρίου, Δημογερόντων Νάξου, εἰς ὑπ' ἀριθ. 1133 ἐγκύκλιον, ἐν 49, σ. 78-81.

883

1833. Ἀπάντησις, ἀπὸ 24 Ὀκτ., Δημογερόντων Ν. Σύρου, εἰς ὑπ' ἀριθ. 1133 ἐγκύκλιον, ἐν 49, σ. 81-84.

«... Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ περισσότεραι τῶν συνηθειῶν τούτων συνίσταντο εἰς γραπτὸς νόμους τῆς Κοινότητός μας, λεγομένους Καπίτουλα, ἀντίτυπον τῶν ὁποίων διηύθυνεν ἡ Δημογεροντία αὕτη... διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 231 ἀπαντήσεώς της, τῶν 18 Ἀπριλίου τ.ἔ.».

884

1833. Ἀπάντησις Δημογερόντων καὶ Εἰρηνοδίκου Πάρου, εἰς ὑπ' ἀριθ. 1133 ἐγκύκλιον, ἐν 49, σ. 85-86.

885

1833. Ἀπάντησις, ἀπὸ 10 Σεπτ., Δημογερόντων Κιμώλου, εἰς ὑπ' ἀριθ. 1133 ἐγκύκλιον, ἐν 49, σ. 88-90.